

Raziskovalni tabor Paški Kozjak '92

Muzej Velenje je bil v letu 1992 že četrtič organizator mladinskega raziskovalnega tabora, ki je tokrat že drugo leto potekal na razsežnem področju Paškega Kozjaka, na meji štirih občin; Velenje, Slovenj Gradec, Slovenske Konjice in Celje. Letošnji tabor je bil še posebej zahteven zalogaj za organizatorja saj je v delu tabora sodelovalo kar 16 različnih skupin z 69 udeleženci - srednješolci, s 5 pomočniki mentorjev - študenti in 16 mentorji.

Že tradicionalno dobro in »profesionalno« je bilo organizirano delo skupin, ki so skrbele za neke vrste »tehnični servis« ostalim skupinam: računalniška skupina, ki je na osmih računalniških skrbela za računalniško podporo pri delu vseh skupin; novinarska skupina je z namiznim založništvom kar na Paškem Kozjaku vsak dan poskrbela za bilten tabora in na koncu pripravila in oblikovala dokaj obsežno zaključno poročilo. Skupaj z video skupino je novinarska skupina posnela dva »TV dnevnika«, ki sta bila predvajana tudi na lokalni TV mreži Velenje. Fotografska, video in likovna skupina pa so skrbeli za obilno risarsko, video in fotografsko dokumentacijo dela tabora in raziskovanih tem. Delo na Paškem Kozjaku so vse skupine zaključile z zanimivo in domiselno razstavo, ki so jo udeleženci ob zaključku tabora pripravili v šoli.

Organizacija strokovnega dela v taboru Paški Kozjak '92 je bila podobna kot v preteklih treh letih in je segla na področja zgodovine, etnologije in geografije, ponovno pa so organizatorji raziskovalno delo razširili na naravoslovno področje in ekologijo. Delo je potekalo v 11 skupinah, ki so pokrivala področja starejše (2 skupini) in novejše zgodovine, geografije (2 skupini), socialnega dela, ekologije-geologije in seveda etnologije (4 skupine).

Nekoliko podrobneje omenimo le delo etnoloških skupin, ki so v letu 1991 in 1992 zbrale ogromno gradiva z različnih področij. Prva etnološka skupina, ki jo je vodil Vlado Šlibar iz Pokrajinskega muzeja Celje je raziskovala domačo obrt in prehrano na Paškem Kozjaku. Drugo skupino je vodil Jože Hudales iz velenjskega muzeja in je napravila neke vrste katalog šeg in navad t.i. življenjskega kroga, predvsem pa je raziskovala družinsko življenje, vrednote, vzgojo in statusne vloge posameznih družinskih članov v različnih življenjskih obdobjih.

Tretja etnološka skupina, ki jo je vodila Alenka Šalej, prof. slavistike in etnologije iz Velenja, je proučevala pripovedno izročilo, ljudsko znanje in modrost, predvsem pa se je ukvarjala s preučevanjem znanja o boleznih in zdravlilstvu. Bogato tovrstno tradicijo in ohranjeno pesemsko in plesno izročilo sta s svojo skupino zapisovala Mile in Neva Trampuš, ki že od ustanovitve vodita uveljavljeno folklorno skupino Koleda iz Velenja.

O rezultatih raziskovalnega dela na Paškem Kozjaku je sicer še preuranjeno govoriti, saj bodo mentorji delo z mladimi raziskovalci še nadaljevali celo leto in ga predstavili junija 1993 v okviru gibanja Znanost mladini. Vendar je že zdaj mogoče reči, da je Paški Kozjak, kljub pospešenemu

odpiranju v svet v zadnjih dveh desetletjih in hitrim spremembam v načinu življenja, ki ga prinaša zaposlenost v dolini, ohranil nekatere značilnosti samozadostnega in zaprtega hribovskega sveta, ki so ga ugotavljale etnološke topografske akcije celjskega pokrajinskega muzeja v letu 1952 in raziskave v sedemdesetih letih, ki so nastale v zvezi z raziskavami v Vitanju. Sicer pa bo o tem mogoče govoriti potem, ko bodo konec leta 1993 rezultati raziskovanja publicirani v zborniku Paški Kozjak, ki bo tedaj predvidoma izšel v zbirki Šaleški razgledi.

Jože Hudales

Študentski raziskovalni tabor - Šentrupert na Dolenskem

V letošnjem letu sem sodelovala na dveh taborih, ki sta bila po cilju strokovnega raziskovanja usmerjena v etnološko preučevanje sestavin načina življenja v preteklosti in sedanjosti. V Šentrupertu na Dolenskem je potekal študentski raziskovalni tabor od 31. julija do 9. avgusta. Neposredni organizator tabora je bil Center za izobraževanje in kulturo občine Trebnje, organizacijski in idejni vodja Marko Kapus. Pri organizaciji sta sodelovala Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Novo mesto in Slovensko etnološko društvo, ki ju je zastopala Marinka Dražumerič, tudi kot koordinator in mentor strokovnega in znanstvenega dela. Navedene ustanove so tudi prispevale materialna sredstva za kritje stroškov tabora in za nabavo materialnih in tehničnih pripomočkov.

Zlasti Slovensko etnološko društvo je podprlo večkrat izražene želje študentov Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo, da se organizira študentski raziskovalni tabor. Mladinski raziskovalni tabori, ki jih organizira Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije, gibanje Znanost - mladini, so namenjeni predvsem srednješolcem, da spoznavajo in se uvajajo v znanstveno raziskovalno delo različnih ved. Študentje v teh taborih lahko sodelujejo kot mentorji, kar pa ima tudi vrsto pomanjkljivosti za njih same, zato je bil v dogovoru z neposrednim organizatorjem tokrat prvič organiziran študentski etnološki raziskovalni tabor. Sicer pa je bil to že tretji raziskovalni tabor v Šentrupertu. Predhodna sta bila po cilju raziskav in strokovnem vodstvu usmerjena v ekološko in sociološko raziskovanje kraja z okolico. Na tem mestu je potrebno pohvaliti Center za izobraževanje in kulturo občine Trebnje in njegovega vodjo zaradi posluha za pobude in realizacijo raziskovalnih taborov v občini.

Na raziskovalnem taboru je sodelovalo 17 udeležencev: 3 diplomirani etnologi, 11 študentov etnologije, 2 organizatorja, 1 fotograf.

Delovno področje na tem taboru je bilo precej široko zajeto. Študentje so raziskovali nekatere etnološke teme vsakdanjega načina življenja, ki jih je predlagal organizator kot specifične za ta kraj in okolico (npr. božjepotna romanja), upošteevane pa so bile tudi želje študentov po raziskavi tem, povezanih s tem krajem ali širšo okolico (npr. življenje zapornikov v zaporih na Dobu). Večina študentov bo uporabila zbrane podatke in ilustrativno gradivo za pisanje seminarskih in diplomskih nalog.

Teme raziskovalnega dela so bila božjepotna romanja (Žalostna in Vesela gora), pomen in praznovanje nove maše, ljudska umetnost - votivne podobe in kapele, pričeske v obdobju med obema vojnama, verska društva in odsev verske zavesti v vsakdanjem življenju v obdobju med obema vojnama, prehrana različnih plasti, vsakdanji način življenja zapornikov v KPD Dobu, življenjske zgodbe prebivalcev Šentruperta in okolice. Popis in pregled kmečkega orodja v graščini na Veseli gori je potekal v sodelovanju z Dolenskim muzejem iz Novega mesta.

S kamero je bilo zabeleženo življenje in delo na taboru, delo raziskovalcev na terenu (predvsem pogovori z informatorji), ter utrip življenja v Šentrupertu. V času raziskovalnega tabora so udeleženci fotografirali zanimive dogodke, povezane z življenjem v Šentrupertu in okolici, npr. razna kmečka opravila, postavljanje mlaja pred nevestinim domom, poroko, votivne podobe v cerkvah in kapelah. Na terenu je bilo zbranih veliko originalnih fotografij za obdobje med obema vojnama. Fotograf, ki je sodeloval na terenu, je iz originalnih fotografij napravil preslikave, pripravil pa je tudi izbor fotografij za razstavo.

Sprotno urejanje gradiva je potekalo tako, da so raziskovalci vnašali podatke v kartoteko terenskih zapisov, negativne preslikav ali fotografije pa so opremjali z vsemi potrebnimi podatki. Celotno gradivo, ki je nastajalo na etnološkem raziskovalnem taboru in je v celoti že urejeno, hranijo v dokumentaciji Zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine v Novem mestu, del fotografskega gradiva pa je v dokumentaciji Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo.

Zadnji dan raziskovalnega tabora je bil namenjen pripravi razstave, na kateri so udeleženci tabora prikazali posamezne raziskovalne teme predvsem z izbranimi fotografijami in kratkim